

Słonowice leżą w południowo-zachodniej części gminy Kobylnica, przy drodze odchodzącej w Reblinie od szosy krajowej ze Słupska do Sławna. Granicę rozdzielającą ziemie należące do Dobrzęcina i Słonowic stanowi ciek wodny, dopływ Wieprzy wypływający od strony Runowa w stronę Wrzącej. Wschodnią granicę przyległości należących do Słonowic wytycza linia kolejowa ze Słupska do Miastka z przystankiem oddalonym od miejscowości o dwa kilometry. Nazwa wsi ma charakter patronimiczny i utworzona została od nazwy osobowej Słony. W 1505 roku nazywała się Slonnenitz, natomiast jej niemiecka nazwa przed 1945 rokiem brzmiała Gross Schlönwitz.

Wsie Słonowice i Dobrzęcino należały do rodziny von Kleist, która przejęła je od v. Puttkamerów, gdyż Mathias v. Puttkamer w 1480 roku sprzedał Malechowo i nabył Komorzyn, Dobrzęcino i Słonowice. W 1510 część tych ziem figurowała jako zastaw dla v. Belowów. Ci ostatni jako właściciele Słonowic występowali w dokumentach do 1549, a Dobrzęcino do 1640 roku. W latach 1655 - 1666 na liście właścicieli figurowały już nazwiska v. Kleist i v. Krockow. To ostatnie zaistniało prawdopodobnie przez koligację z kobietą z rodziny v. Below. W 1756 roku jedna czwarta obszaru wiosek należała do rodziny v. Blumenthal z Kwakowa. W 1773 majątek był w posiadaniu rodziny v. Krockow.

W okresie wojen napoleońskich Słonowice zostały przez Francuzów podpalone, później ponownie je odbudowano. Do dziś nie wiadomo, jak wyglądała przedtem wieś, majątek oraz dworek. W 1840 roku grafini Waleska v. Krockow wyszła za mąż za rotmistrza Hermanna v. Blumethala z Kwakowa, a później zmarła podczas porodu syna. W ten sposób cały majątek przejęła rodzina v. Blumenthal i należał on do niej do 1945 roku. Hermann v. Blumenthal zmarł w 1863, a ponieważ jego syn, rotmistrz Vally v. Blumenthal, w 1886 kupił inną posiadłość, Słonowicami w latach 1863-1924 zarządzał administrator o nazwisku Strömer. Po śmierci Vally'ego majątek przejął prof. dr Albrecht von Blumenthal. W 1924 roku zarząd dobrami przejął jego brat Robert. W maju 1939 spalił się dwór wraz z kilkoma oborami, jedną z nich odbudowano w 1941 roku. Odbudowę dworu odłożono na czas pokoju, lecz nigdy nie doszła do skutku. W skład spalonego dworu wchodził dom dziedzica, wchodziły też stodoły i obory. Za domem położony był budynek, w którym pracował inspektor, a obok ulicy - park z dwoma stawami i dużą liczbą starych drzew.

Majątek szlachecki obejmował powierzchnię 325 ha i przede wszystkim uprawno w nim ziemniaki. Według księgi handlowej Willi Popp hodował 45 krów, dwa buhaje oraz cielęta. Hodowlą trzody chlewnej (około 300 świń) zajmował się August Schramm. Mienie majątku nadzo-

Słonowice, bo... Słony

W okresie wojen napoleońskich Słonowice zostały przez Francuzów podpalone, później ponownie je odbudowano. Do dziś nie wiadomo, jak wyglądała przedtem wieś, majątek oraz dworek

Fot. J. Maziejuk

rował inspektor Arthur Simon. Słonowice miały pocztę, której właścicielem był Friedrich Hein. Prowadził on także sklep, pełnił ponadto funkcję burmistrza. We wsi znajdowała się kuźnia i pracował kołodziej. Była też szkoła - na początku jednoklasowa, dopiero po drugiej wojnie światowej dwuklasowa. Do 1934 roku uczyli w niej Paul Braun i Weker Klaschiński, zaś w latach 1934-1944 Nimz Künne, Wilke oraz jego żona.

Park w Słonowicach założono w stylu angielskim. Rosły w nim stare drzewa i były dwa stawy. Graniczył on z posiadłością należącą do kościoła. Pozostały po nim zaledwie grupy zieleni. Jeśli chodzi o kościół, to Ruthger v. Blumenthal napisał, iż położony w centrum wsi, mógł zostać zbudowany w

XIII-XIV w., lecz z ówczesnej budowli zachowała się tylko dzwonnica. Początkowo była ona wyposażona w dwa dzwony, jednak podczas pierwszej wojny światowej jeden z nich zdjęto i przetopiono. Dzwon ten pochodził prawdopodobnie z XIV w., na co wskazywał umieszczony na nim napis. Pozostała część istniejącego do dziś kościoła zbudowano po 1892 roku.

Nieco inne informacje odnajdujemy w karcie ewidencyjnej kościoła Służby Ochrony Zabytków. Uznano w niej bowiem za L. Boettgerem, że wieża świątyni pochodzi prawdopodobnie z XV w., a także, iż do 1892 roku istniał jeszcze średniowieczny korpus. Był to obiekt założony na planie prostokąta, bez wyodrębnionego

prezbiterium, z prostokątną kruchtą od południa. Sporządzającą kartę Dorota Cieślik uznała, że obecny kościół pochodzi prawdopodobnie z przełomu XIX i XX w. Wiadomo, że 11 sierpnia 1807 roku, na skutek pożaru, znacznie ucierpiał. Budowla ma jedną nawę, od zachodu wyższą wieżę, a od wschodu prostokątne prezbiterium. Przy nim, od północnej strony, znajduje się zbudowana na planie prostokąta zakrystia, a do nawy od południa przylega kruchta. Dawna wzniesiona została na planie kwadratu. Kościół wymurowany został z cegły oraz osadzony na kamiennych fundamentach. Nawa główna jest jednokondygnacyjna, wieża - dwukondygnacyjna, prezbiterium, zakrystia i obydwie kruchty są niższe. Nawę przykrywa dach dwuspadowy, wieżę czterospadowy z ośmiobocznym hełmem, prezbiterium - dach pięcospadowy, kruchtę południową - dwuspadowy, a zakrystia i kruchta przy prezbiterium pokryte są dachami jednospadowymi. Wieża pokryta jest blachą, reszta układana podwójnie dachówką karpiońską.

W zachodniej elewacji wieży znajduje się ostrołukowy portal z okrągłym otworem okiennym w tympanonie. Otwór drzwiowy zamyka łuk odcinkowy, a otwór okienny nad portalem łuk pełny. Drugą kondygnację dzielą cztery ostrołukowe blendy, w dwóch środkowych zamieszczone zostały małe otwory okienne, zamknięte łukami pełnymi. Podziały drugiej kondygnacji, elewacji południowej i północnej są nieregularne jak w zachodniej. Elewacja północna kościoła jest pięciosiowa, a otwór drzwiowy zamyka łuk odcinkowy. Ściany boczne kruchty są jednoosiowe, ścianę szczytową tej części dzieli pięć blend zamkniętych środkowo. W narożnikach prezbiterium elewacji wschodniej znajdują się przypory. Ściana północna zakrystii jest jednoosiowa, otwór drzwiowy zamknięto łukiem ostrym, ściana wschodnia jest zaś dwuosiowa. Otwory okienne elewacji północnej i prezbiterium są duże, zamknięte łukami ostrymi. Między oknami elewacji północnej umieszczono dwuskokowe przypory, a w narożnikach przypory ukośne. Również zamknięte łukami ostrymi, ale małe otwory okienne znajdują się w zakrystii i kruchcie wschodniej.

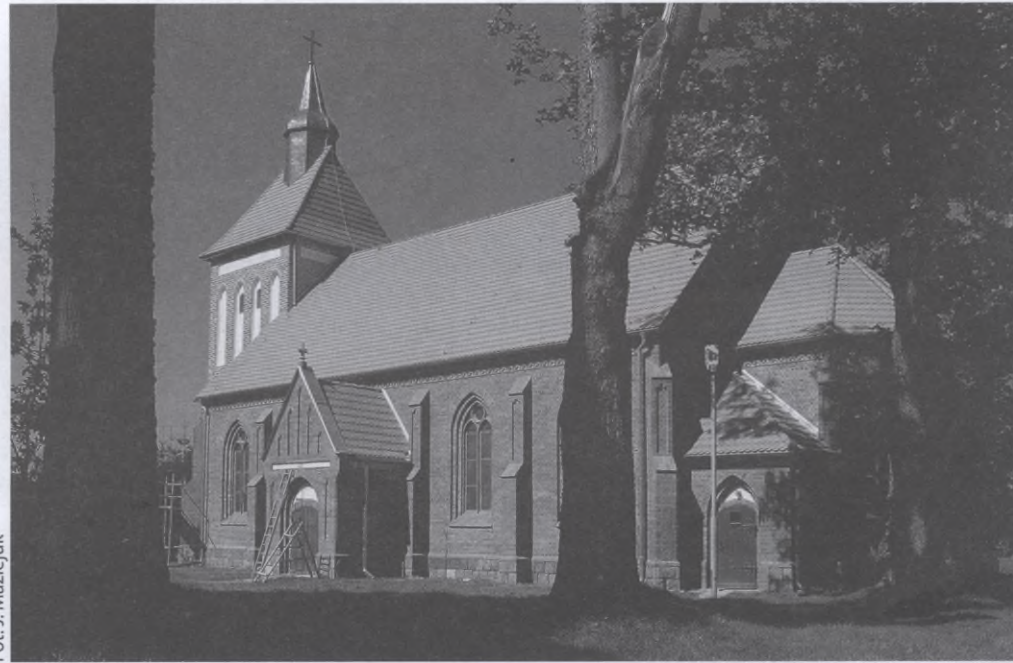
Zabytkowe wyposażenie obiektu stanowi ambona z drugiej połowy XVII wieku, ozdobiona figurami czterech ewangelistów, chrzcielnica z 1658 roku, granitowa kropielnica z XIII-XIV wieku oraz ołtarz, ławki i empora z końca XIX wieku. Po wkroczeniu do Słonowic wojsk radzieckich, kościół został zdewastowany; żołnierze rosyjscy obiekt podpalili, części organów leżały później porzucane w promieniu kilkuset metrów. W 1968 r. ks. Zdzisław Serwa SDB doposażył świątynię w ołtarz główny sprowadzony z parafii pod wezwaniem św. Teresy w Łodzi. Figury: Serca Pana Jezusa, Matki Boskiej Niepokalanej i św. Józefa,

umieszczone w tymże ołtarzu, sprowadzone ze Śląska. Przerobiono też ołtarz boczny - zdobiący go wcześniej obraz Jezusa Ukrzyżowanego przeniesiono do kruchty, a wstawiono sprowadzony z Warszawy obraz Matki Boskiej Częstochowskiej.

W 1973 roku obok kościoła zbudowano nową dzwonnice i zawieszono na niej dzwony: Świętego Stanisława ufundowali rodzice, Aniołów Stróżów - młodzież. Obydwa dzwony wykonane zostały w firmie ludwisarskiej Jana Falszyńskiego w Przemyślu. W 1981 roku położono na kościele dachówkę, a w październiku 1986, staraniem ks. Andrzeja Pastwy SDB, wymieniono pokrycie wieży. Kubatura obiektu wynosi

(1743 - 1787), Ernst Theodor Hatzen (1788 - 1805), Dawid Rudolph Reinmann (1807 - 1859), Karl Friedrich Wilhelm Kieppen (1859 - 1891), Rainhold Ludwig Fraugott Witte (1893 - ?), Jeroschewitz (? - 1935), Schultz (1935 - 1942), Otto Range (1942 - 1945).

Rzymskokatolicką parafię pw. św. Stanisława Kostki formalnie erygowano 3 maja 1976 roku, lecz początkowo była to parafia pw. Matki Boskiej Pocieszenia we Wrześnicy, z siedzibą w Słonowicach. Dopiero później przekształcono ją w parafię Słonowice. Samodzielnym wikariatem była już od 1963 roku. Wcześniej świątynia była kościołem filialnym parafii pw. Najświętszej Maryji Panny w Pałowie. Przez pewien czas ob-

Fot. J. Maziejuk

1849 metrów sześciennych, a powierzchnia użytkowa 257 metrów kwadratowych. Kościół ujęty jest w rejestrze zabytków pod numerem A-403.

Powierzchnia cmentarza przykościelnego w Słonowicach wynosi 0,45 ha. Jego pierwotne założenie określa się na XV wiek. Podobnie jak kościół zlokalizowany jest w centrum wsi, na terenie równym. Zachowane zostały granice pierwotnego układu przestrzennego, natomiast dawny układ kwater i nagrobków został zatarty. Teren cmentarza porasta murawa i luźny drzewostan, złożony z lip, kasztanowców, jesionów, klonów, grabów i świerków.

Słonowicki zbór ewangelicki podlegał synodowi w Sławnie. Do parafii tej należały Słonowice, Słonowiczki, Dobrzęcino, Runówko i Wrząca. Nad kościołem patronat sprawowali panowie Słonowic i Dobrzęcina. Kolejnymi proboszczami ewangelickimi w Słonowicach byli następujący pastory: Martin Kerner (1554 - 1593), Joachim Maas (1594 - ?), Matthias Hasing (1610 - ?), Johann Gutsławius (? - 1614), Erdmann Mauritius Moritz (1647 - 1695), Martheus Wasenselow (1695 - 1736), Petrus Szwedler (1737 - 1743), Johann Cyprian Ebrahim Neumann

służyli ją również salezianie ze Słupska, gdyż rozległy teren parafii w Pałowie stwarzał poważne problemy w obsłudze. Wikariusz z Pałowa, ks. Jan Romanowicz SDB, przez rok (1960 - 1961) mieszkał nawet w Żębowie. Ostatecznie jednak w 1962 roku przeniósł się do Słonowic, do wynajętego lokalu, i w ten sposób faktycznie rozpoczął usamodzielnienie przyszłej parafii Słonowice, chociaż odrębne księgi metrykalne chrztów, małżeństw i zmarłych prowadzono tu już od 1956 roku.

W 1963 roku następcą ks. Romanowicza został ks. Józef Padurek SDB (+15 lutego 1983 - Bydgoszcz). W 1965 zmienił go ks. Henryk Frączek SDB (+11 lipca 1991 - Kutno), którego z kolei 12 lutego 1967 zastąpił ks. Zdzisław Serwa SDB (+6 kwietnia 2007 - Lad n. Wartą). On też po ustanowieniu parafii został pierwszym proboszczem i urząd ten pełnił do lipca 1983 roku. Wpisał się w dzieje parafii jako osoba wyjątkowo barwna, to za jego kadencji proboszczowskiej ochrzcił swoje dzieci w miejscowym kościele niezwykle zasłużony dla Słupska pierwszy i wieloletni wojewoda słupski Jan Stępień. Z dniem 1 sierpnia tegoż roku następcą jego został ks. Andrzej Pastwa SDB

i na stanowisku proboszcza pracował do wakacji 1991 roku. W latach 1989-1991 w pracy duszpasterskiej wspierał go ks. Zenon Kapłan SDB. W 1991 roku Zgromadzenie Salezjańskie przekazało parafię Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Pierwszym proboszczem diecezjalnym, ustanowionym 15 sierpnia 1991 roku, został ks. Feliks Samulak. Podczas wakacji 2004 objął on urząd proboszcza w Jezierzycach, a proboszczem w Słonowicach został ks. Krzysztof Łachut.

Do parafii włączone zostały miejscowości: Słonowice, Bzowo, Dobrzęcino, Kczewo, Komorzyn, Runowo, Słonowiczki, Ścięgnica, Wrząca, Zbyszewo oraz z gminy Sławno: Warszkówko, Tychowo i Wrześnica. W dwóch ostatnich znajdują się kościoły filialne. W 1998 roku erygowano parafię w Warszkowie i przyłączono do niej z parafii Słonowice - Warszkówko oraz Wrześnicę, zaś miejscowości należące do gminy Kobylnica nadal pozostały przy parafii Słonowiczkiej. We Wrzącej w latach 90. wybudowano nową kaplicę, w której również odprawiane są msze święte.

Duszpasterstwo w parafii Słonowice utrudnia duża odległość między wioskami, a co za tym idzie, ograniczony kontakt z wiernymi. Na przykład Bzowo i Zbyszewo oddalone są od Słonowic o siedem, Ścięgnica o dziewięć, a Tychowo o dziesięć kilometrów. W 1998 roku Bzowo liczyło 156 wiernych, Dobrzęcino - 184, Kczewo - 166, Komorzyn - 97, Runowo - 156, Słonowiczki - 59, Ścięgnica - 128, Tychowo - 515, Wrząca - 461 i Zbyszewo - 19. W samych Słonowicach zamieszkiwało 155 wiernych. Na 2096 mieszkańców parafii było 1900 katolików oraz sześcioro grekokatolików. Od stycznia do września 2001 roku proboszcz udzielił tylko dwanaście chrztów i sześciu ślubów, pogrzebał natomiast aż szesnastu zmarłych.

Do końca lat 80. XX wieku plebania mieściła się w połowie starego domu położonego opodal kościoła. Wówczas rozpoczęto budowę nowego domu parafialnego, którą zakończył już ks. F. Samulak. Z parafii wywodzą się: ks. Cezary Lesikowski - kapłan Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, ks. Adam Michalski SDB oraz urszulanka s. Elżbieta Stępniewska. Parafia należy do dekanatu Sławno.

Nie używa się dawnego cmentarza ewangelickiego, założonego w drugiej połowie XIX wieku. Nekropolia ta ma powierzchnię 0,56 ha i zlokalizowana jest w północnej części wsi, przy szosie z Dobrzęcina, na terenie równym, w otoczeniu pól uprawnych. Czytelne pozostały granice pierwotnego układu przestrzennego oraz zwarty układ kwater i mogił, lecz nie zachowały się nagrobki. Wzdłuż granic cmentarza rośnie szpaler dwudziestu czterech kasztanowców.

W otoczeniu pól uprawnych w 1950 roku założono nowy cmentarz. Nekropolia zlokalizowana jest po północnej stronie

wsi, przy szosie z Reblina. Jej powierzchnia wynosi 0,4 ha. Granice układu przestrzennego są czytelne, nie ma podziału na kwatery. Wzdłuż granic rosną szpaler drzew, w większości świerki.

Decyzję o otwarciu Szkoły Podstawowej w Słonowicach podjął Inspektorat Szkolny w Sławnie. Nauka rozpoczęła się 1 października 1948 roku. Początkowo pracował tu tylko jeden nauczyciel Jan Grzybowski. Od grudnia 1955 nadzór nad szkołą przejął Wydział Oświaty Powiatowej Rady Narodowej w Słupsku. W 1956 placówka realizowała pięcioletni program nauczania, w roku następnym już sześcioletni, zaś od września 1966 roku - ośmioletni.

We wrześniu 1973 roku zamknięto Szkołę Podstawową w Runowie, a dzieci ze zlikwidowanej placówki włączono do szkoły w Słonowicach. Kolejna reorganizacja słonowickiej szkoły odbyła się rok później, bowiem od września 1974 do Słonowic dowożono również uczniów klas od piątej do ósmej ze szkół we Wrzącej i Bzowie. Nie trwało to długo, gdyż w roku szkolnym 1979/1980 powstała szkoła zbiorcza we Wrzącej, do której dowożono ze Słonowic uczniów klas od czwartej do ósmej. We wrześniu 1990 roku dokonano nowej reorganizacji - tym razem we Wrzącej pozostawiono tylko dzieci klas od „zerówki” do trzeciej, starsze zaś zaczęto dowozić do Słonowic.

W 1948 roku stan techniczny oraz sanitarny obiektów szkolnych był fatalny. Nowe pokrycie dachu na budynku szkolnym położono dopiero w lipcu 1957 roku. Trzy lata później wokół boiska zasadzono krzewy, a następnie okolono je żelbetonowym ogrodzeniem. W 1961 dokonano dalszych remontów, ponadto szkoła otrzymała drugi budynek. Stare obiekty ciągle jednak nie były funkcjonalne i dostrzegano konieczność wybudowania nowej szkoły. W lutym 1967 roku inwestycję postanowiono przyspieszyć. Powołano Społeczny Komitet Budowy Szkoły, jego przewodniczącym został kierownik Zakładu Rolnego w Dobrzęcinie, inżynier Waław Jęchorek. Budowę prowadzono pięć lat. Nowy obiekt szkolny oddano do użytku w pierwszej połowie 1991 roku, nieco później dokończono halę sportową. Dziś szkoła w Słonowicach to okazały obiekt z salą gimnastyczną wyposażoną w nowoczesny sprzęt, mieszczący także kilka pracowni przedmiotowych.

W latach 1999 - 2000 absolwentami byli uczniowie klas ósmych, a od 2001 roku są nimi uczniowie klas szóstych. Pierwszym kierownikiem, a później dyrektorem szkoły był Jan Grzybowski (1948 - 1981), po nim stanowisko dyrektora obejmowali kolejno: Małgorzata Wolniszewska (1981 - 1983), Maria Mickiewicz (1983 - 1989), Jacek Kantowski (1989 - 1992), Anna Kamińska (1992 - 1997), Marek Labuda (1997 - 2002) i od 2002 roku Jolanta Bojarska. W 2010 roku obowiązki dyrektora szkoły zaczęła peł-

nić Irena Jasińska. Natomiast w latach 1957 - 1959 pracował w tej szkole jako nauczyciel oraz opiekował się szkolną drużyną ZHP - historyk, profesor Stanisław Łach.

W roku szkolnym 1996 - 1997, po zasięgnięciu opinii uczniów, na posiedzeniu Rady Pedagogicznej zaproponowano, by szkoła przyjęła imię Książąt Pomorskich. Projekt sztandaru wykonał Grzegorz Kamiński, a ufundował go Urząd Gminy w Kobylnicy. Podczas uroczystego nadania szkole imienia, sylwetki książąt na tle dziejów Słupska przedstawił prof. Zygmunt Szultka, obecni byli również historycy słupscy oraz przedstawiciele Muzeum Pomorza Środkowego, którzy zadeklarowali utrzymywanie stałych kontaktów ze szkołą.

W latach 1965 - 1966 zbudowano w Słonowicach ośrodek zdrowia. Kierownikiem została lekarz specjalista chorób wewnętrznych Teresa Rachańska. Zatrudnieni byli: referent gospodarczy - Franciszek Rachański, pielęgniarka dyplomowana - Grażyna Ocha oraz rejestratorka - Teresa Matejczuk. W 1967 roku pracę rozpoczęła tu także stomatolog Teresa Moniewska. W 1969 zatrudnione były pielęgniarki - Grażyna Drozdowska i Bogumiła Skępiec, stomatolog - Krystyna Bigott oraz felczer medycyny - Józef Poradziński. W 1969 roku ośrodek opuściła Teresa Rachańska, w roku następnym kierownikiem przychodni został chirurg ortopeda dr Zbigniew Jakubowski. Około półtora roku później odszedł on, a na jego miejsce przyszła Antonina Polker-

na. Od 1982 roku kierownikiem ośrodka był Maciej Bińczak. Po reformie w służbie zdrowia i powołaniu kas chorych kontynuował nadal swoją pracę w tym ośrodku, początkowo na subkontrakcie, a następnie na kontrakcie z Pomorską Kasą Chorych w Gdańsku. Pracował w Słonowicach dwadzieścia dwa lata, zmarł po długiej chorobie 2 lutego 2005 roku. Prowadzenie przychodni przejęła jego żona - Ewa Bińczak i pracowała tu przez siedem lat. Uzyskała specjalizację pediatry. Następnie około roku przychodnią kierował i przyjmował pacjentów lekarz Wiesław Budzyński, po nim zaś przez pięć lat - lekarz pediatra Jerzy Kuczma, który przybył do Słonowic wraz z żoną - pielęgniarką. Około 1978 roku odeszła pielęgniarka Drozdowska. Około półtora roku jako pielęgniarka pracowała Barbara Bernacka, a w 1984 roku zatrudniono pielęgniarkę Bożenę Sikorę.

Do sołectwa Słonowice należy również Dobrzęcino i jako sołtysi w dokumentach figurują: Teodor Misków (wymieniony w latach: 1951, 1953 oraz 1959), J. Konieczny (1954), Władysław Jopek (1973), Walenty Nowak (1984, 1990 - 1994) i Stefan Piszko (1994),

Eugeniusz Wiązowski, Kobylnica